

KAMILA WRÓBLEWSKA (1928–2015)

8 lutego 2015 r. zmarła dr Kamila Wróblewska¹, historyk sztuki, wybitna znawczyni sztuki gotyckiej i badaczka nowożytnego malarstwa portretowego, autorka wielu wystaw nie tylko w Muzeum Warmii i Mazur, popularyzatorka sztuki naszego regionu, autorka książek, katalogów, artykułów o sztuce i kulturze.

Urodziła się 1 września 1928 r. w Zagrobeli koło Tarnopola. Studiowała historię sztuki na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie (w latach 1950–1953), ale dyplom magistra historii sztuki uzyskała na Uniwersytecie Warszawskim. Jej praca magisterska *Gotycka płyta nagrobna Kunona von Lebenstein w Nowym Mieście nad Drwęcą* opublikowana została w „Komunikatach Mazursko-Warmińskich” w 1961 r.² Rozprawę doktorską *Późnogotycka snycerka na Warmii i w Sambi*, pisaną pod kierunkiem prof. Mariana Kutznera obroniła w 1981 r. na Uniwersytecie Adama Mickiewicza w Poznaniu.

Kamila Wróblewska przybyła do Olsztyna w 1954 r., początkowo pracowała w Urzędzie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, a od 1959 r. do emerytury w 1989 r. w Muzeum Warmii i Mazur jako kustosz i kierownik Działu Sztuki, potem Działu Sztuki Dawnej. Była członkiem Stowarzyszenia Historyków Sztuki w Warszawie, a przez wiele lat kierowała sekcją olsztyńską SHS, była też członkiem Ośrodka Badań Naukowych w Olsztynie oraz komitetu redakcyjnego „Rocznika Olsztyńskiego”.

Dorobek jej trzydziestoletniej pracy muzealnej jest ogromny. Doprowadziła do pełnego opracowania i skatalogowania wielkiego zbioru malarstwa, rzeźby, grafiki od średniowiecza po wiek XIX. Znacznie powiększyła zbiory o wartościowe, często niedoceniane wtedy dzieła sztuki, także poprzez tzw. penetrację terenu. Jednym z tak „zdobytych” dla muzeum obiektów było monumentalne epitafium Dohnów z około 1600 r. Poświęciła temu interesującemu zabytkowi, dokumen-

¹ T. Oracki, *Twórcy i działacze kultury w województwie olsztyńskim w latach 1945–1970*, Olsztyn 1975, ss. 1999–2000; M. Bartoś, *Przyczynek do biografii naukowej i muzealniczej Kamili Wróblewskiej*, w: *Rocznik Olsztyński*, T. XVIII, 2009, ss. 7–13, (tam podstawowa bibliografia); A. Rzempełuch, *Nota biograficzna* (z okazji przyznania K. Wróblewskiej nagrody Dyrektora MWiM w 1997 r.), mps.

² K. Wróblewska, *Gotycka płyta nagrobna Kunona von Lebenstein w Nowym Mieście nad Drwęcą*, *Komunikaty Mazursko-Warmińskie*, 1961, nr 3, ss. 321–354.

towi historii i jego konserwacji artykuły w „Komunikatach Mazursko-Warmińskich”³ i „Roczniku Olsztyńskim”⁴.

Kamila Wróblewska doprowadziła też do konserwacji wszystkich najcenniejszych zespołów muzealnych, które do dziś możemy podziwiać na wystawach stałych i czasowych w MWiM oraz jego oddziałach w Morągu i Lidzbarku Warmińskim. Muzeum zawdzięcza jej także nawiązanie kontaktów z UMK w Toruniu i tamtejszym Zakładem Konserwacji Zabytków na Wydziale Sztuk Pięknych, a później wieloletnią, trwającą do dziś, partnerską współpracę z tym ośrodkiem.

Jako muzealnik przede wszystkim zrealizowała wiele znakomitych wystaw wraz z opracowanymi do nich katalogami. Wymienię te najważniejsze: *Dawny portret w zbiorach Muzeum Mazurskiego* (1965)⁵, *Sztuka dawna w zbiorach muzeów województwa olsztyńskiego* – we współpracy z Elżbietą Celińską (1971)⁶, *Dawny portret dziecka* (1976)⁷, *Sztuka średniowieczna w zbiorach muzeów województwa olsztyńskiego* (1979 – jednocześnie jako katalog zbiorów sztuki gotyckiej), *Portret holenderski XVII wieku w zbiorach Muzeum Warmii i Mazur*, zrealizowana w 1986 r. w odbudowanym pałacu Dohnów w Morągu (katalog wspólnie z Magdaleną Bartoś ukazał się w 1993 r.⁸). Ostatnia (1988) wielka wystawa *W stronę Korony*⁹ (we współpracy z Andrzejem Rzempełchem) została nagrodzona przez Ministra Kultury i Sztuki wyróżnieniem II stopnia.

Jej publikacje naukowe i popularyzatorskie ukazywały się od początku lat sześćdziesiątych XX w. do 2006 r., okresu kiedy była już na emeryturze. To jest kilkadziesiąt artykułów naukowych i recenzji w specjalistycznych pismach regionalnych (największa ilość w „Komunikatach Mazursko-Warmińskich” i „Roczniku Olsztyńskim”), krajowych („Biuletyn Historii Sztuki”, „Studia Waweliana”, „Seminaria Niedzickie”) i zagranicznych (Uniwersytet w Osnabrueck, Tuebingen)¹⁰, a także liczne publikacje prasowe („Warmia i Mazury”, „Głos”, a później „Gazeta Olsztyńska”)¹¹. Obrazują one niezwykle wszechstronne i szerokie zainteresowania Kamili Wróblewskiej – od bardzo specjalistycznych, jak późnego-

³ K. Wróblewska, *Renesansowe epitafium Piotra Dohny i Katarzyny Czemówny*, Komunikaty Mazursko-Warmińskie, 1972, nr 4, ss. 491–506.

⁴ Eadem, *Konserwacja epitafium Piotra Dohny*, Rocznik Olsztyński, 1981, t.XII/XIII, ss.19–31.

⁵ Eadem, *Dawny portret w zbiorach Muzeum Mazurskiego*, Olsztyn 1965, (wstęp do części holenderskiej – Anna Dobrzycka).

⁶ E. Celińska, K. Wróblewska, *Sztuka dawna w zbiorach muzeów województwa olsztyńskiego*, Olsztyn 1971.

⁷ K. Wróblewska, *Dawny portret dziecka ze zbiorów polskich*, Olsztyn 1976.

⁸ M. Bartoś, K. Wróblewska, *Portret holenderski w zbiorach Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie*, Olsztyn 1993.

⁹ A. Rzempełch, K. Wróblewska, *W stronę Korony. Więzi Warmii i Prus z Rzeczpospolitą w XVI–XVIII wieku*, Olsztyn 1988.

¹⁰ K. Wróblewska, *Das Portrait in Preussen vom 16. bis zur Mitte des 17. Jahrhunderts*, w: *Kulturgeschichte Ostpreussens in der Fruehen Neuzeit*, Tuebingen 2001, ss. 429–502.

¹¹ M. Bartoś, op. cit.

tycka rzeźba w Prusach krzyżackich, czy portretowe malarstwo holenderskie, po twórczość współczesnych artystów środowiska olsztyńskiego. Trzeba tu podkreślić, że z biegiem lat coraz bardziej były doceniane Jej umiejętności zwięzłego i celnego formułowania ocen i niezwykła, bo nie dana każdemu historykowi sztuki, intuicja.

Kamila Wróblewska zapoczątkowała tematykę badawczą i wystawienniczą dotyczącą wielkiej i niezwykle cennej muzealnej kolekcji portretu szlacheckiego naszego regionu. Pośród szerokiej tematyki portretowej szczególnym zainteresowaniem objęła ikonografię i historię rodów Doenhoff¹² i Dohna¹³.

Temat ten, poszerzony o inne gatunki dawnego malarstwa, został zaprezentowany w albumie z 1978 r. pt. *Malarstwo Warmii i Mazur od XV do XIX wieku*¹⁴. Praca została wyróżniona w ogólnopolskim konkursie Ministerstwa Kultury i Sztuki. Kolejny raz ten temat, ale jako ważna synteza malarstwa naszego regionu od XVI do połowy XVII w., został opracowany dla wydawnictwa Uniwersytetu w Osnabrueck¹⁵.

Podobnie pionierską pracą (wraz z Elżbietą Celińską) było opracowanie ikonografii pastorów ewangelickich, których konterfekty czy portrety epitafijne stanowią cenny historycznie, a nierzadko i artystycznie, zespół muzealny¹⁶.

Kamila Wróblewska najwięcej lat pracy poświęciła sztuce średniowiecznej, bo ta była Jej największą pasją, która zaowocowała opracowaniami drukowanymi¹⁷, wystawami, udziałem w sesjach naukowych i konferencjach, na odczytach

¹² K. Wróblewska, *Portrety Bogusława Doenhoffa – autora Dziennika Podróży do Warszawy z 1780 roku*, Komunikaty Mazursko-Warmińskie, 1980, nr. 3, ss. 339–348; eadem, *Uwagi do biografii Władysława Doenhoffa*, Komunikaty Mazursko-Warmińskie, 1988, nr 3–4, ss. 289–295; K. Wróblewska, F. Sokołowski, *Ikonografia rodziny Doenhoffów w zbiorach muzeów polskich*, Rocznik Olsztyński, 1989, t. XVI, ss. 393–2350.

¹³ K. Wróblewska, *Nieznane portrety Pietera Nasona i Caspara Netschera w zbiorach Muzeum Mazurskiego w Olsztynie*, Biuletyn Historii Sztuki, nr 4, 1963, ss. 270–281; M. Bartoś, K. Wróblewska, *Niderlandzkie epizody rodziny zu Dohna w ikonografii portretowej na podstawie zbiorów Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie*, w: *Niderlandyzm w sztuce polskiej. Materiały Sesji Stowarzyszenia Historyków Sztuki Toruń 1992*, Warszawa 1995, ss. 389–416; oraz patrz przyp. nr 3–8.

¹⁴ K. Wróblewska, *Malarstwo Warmii i Mazur od XV do XIX wieku*, Olsztyn 1978.

¹⁵ Patrz przyp. nr 10.

¹⁶ E. Celińska, K. Wróblewska, *Nad ikonografią polskich pastorów ewangelickich z terenu Mazur*, Komunikaty Mazursko-Warmińskie, 1969, nr 4, ss. 475–524.

¹⁷ K. Wróblewska, *Późnogotycka sztuka na Warmii po pokoju toruńskim 1466 roku*, Rocznik Olsztyński, 1972, t. X, ss. 9–89; wcześniej: eadem, *Późnogotycka brązowa płyta nagrobna biskupa warmińskiego Pawła Legendorfa*, Komunikaty Mazursko-Warmińskie, 1966, nr 1, ss. 115–125; eadem, *Pokłon Trzech Króli, płaskorzeźba z Kolna Reszelskiego*, Komunikaty Mazursko-Warmińskie, 1966, nr 4; eadem, *Późnogotycka sztuka na Warmii po pokoju toruńskim*, Biuletyn Historii Sztuki, 1967, nr 4, ss. 588–589 i później: eadem, *Lukasz Watzenrode jako fundator dzieł sztuki*, Komunikaty Mazursko-Warmińskie, 1972, nr 1, ss. 149–157; eadem, *Średniowieczna snycerka ołtarza z Bartoszyc*, Komunikaty Mazursko-Warmińskie, 1973, nr 3 ss. 199–208; eadem, *Średniowieczny ołtarz z Lwowca*, Komunikaty Mazursko-Warmińskie, 1976, nr 1, ss. 47–48; eadem, *Średniowieczny ołtarz św. Wojciecha w Muzeum Zamkowym w Malborku*, Komunikaty Mazursko-Warmińskie, 1977, nr 3–4, ss. 299–305; eadem, *Nieznane dzieło średniowiecznej snycerki warmińskiej – grupa rzeźbiona św. Anny Samotrzeciej*, Rocznik Olsztyński, 1983, t. XIV/XV, ss. 213–221.

kończąc. Podsumowaniem ówczesnego stanu badań był katalog zbiorów i wystawy z 1979 r. *Sztuka średniowieczna w zbiorach muzeów województwa olsztyńskiego* oraz późniejsze opracowania syntetyzujące tę tematykę¹⁸.

Z okresu Jej życia na emeryturze warto wspomnieć ważny i wielokrotnie wykorzystywany przez badaczy (za Jej zgodą) tekst *I zabytki mają swój los*¹⁹, przypominający pionierskie lata ochrony zabytków na Warmii i Mazurach i losy dzieł sztuki po II wojnie światowej. Nie można też pominąć Jej ostatniego tekstu z 2006 r., zamieszczonego w księdze pamiątkowej poświęconej prof. Januszowi Jasińskiemu²⁰. Kamila Wróblewska mieszkała wtedy pod Warszawą i borykała się ze zdrowiem swoim i męża, brakiem materiałów czy właściwej biblioteki. Jednak zrealizowała ten temat z wielkim zapałem, aby móc oddać szacunek i okazać przyjaźń Profesorowi.

Oprócz prac drukowanych, w których ustalenia Kamili Wróblewskiej, bez względu na zaawansowanie badań nad sztuką regionu, będą zawsze przywoływane, trwałym śladem Jej działalności wystawienniczej wciąż pozostają stałe galerie: sztuki gotyckiej na zamku w Lidzbarku Warmińskim i malarstwa holenderskiego w pałacu Dohnów w Moragu.

Magdalena Bartoś

¹⁸ K. Wróblewska, *Kultura artystyczna Warmii i Prus Krzyżackich u schyłku XV i na początku XVI wieku*, w: *Dzieje Warmii i Mazur w zarysie*, t. I, Warszawa 1981, ss. 167–187. Synteza ta ukazała się także w: *Warmia i Mazury. Zarys dziejów*, Olsztyn 1985, ss. 177–189; eadem, *Późnogotycka snycerka warsztatów królewieckich w Prusach*, w: *Sztuka Prus XIII–XVIII wieku*, Toruń 1994, ss. 147–177.

¹⁹ K. Wróblewska, *I zabytki mają swój los*, w: *Ostpreussische Gutshaeuser in Polen*, pod red. A. zu Eulenburg, Muenchen 1992.

²⁰ K. Wróblewska, *Płyta nagrobna Botha i Elżbiety zu Eulenburgów z kościoła w Galinach*, w: *Nad Bałtykiem, Pregolą, Lyną XVI–XX wiek. Księga pamiątkowa poświęcona Jubileuszowi 50-lecia pracy naukowej Profesora Janusza Jasińskiego*, Olsztyn, 2006, ss. 139–147.